

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Wintergasten – Therapeut: Leven en werk

Wintergasten – Therapeut: Leven en werk

Studiedag georganiseerd door het Lorentzhuys en Context

[Amsterdam, 19 januari 2018]

Tomas Van Reybrouck

Het concept van deze studiedag is ontleend aan het bekende VPRO-programma Zomergasten. In Wintergasten worden zes therapeuten en tevens opleiders geïnterviewd aan de hand van zelfgekozen filmfragmenten. Deze studiedag is een tweede editie na een eerdere versie in België (Kreemers, 2017). Dat de formule een immens succes is, getuigt het feit dat de studiedag reeds lang uitverkocht was.

Marieke Römer van het Lorentzhuys leidde de dag in goede banen en startte met een aantal verbindingen. Ze noemde vooreerst de verbinding tussen leven en werk van de therapeut, het thema van de studiedag. Wat raakt je als mens en hoe verbind je dat met je werk? Daarnaast is er de kwetsbaarheid die ons allen verbindt, ook de therapeut met de cliënt. Tot slot is er de verbinding tussen België en Nederland. Deze dag vond plaats in de Brakke Grond, het Vlaamse cultuurhuis in Amsterdam, en van de zes wintergasten waren er drie Nederlanders en drie Belgen. Römer introduceerde vervolgens elke gast op een warme en honorerende manier.

Justine van Lawick, relatie- en gezins-therapeut van het Lorentzhuys, interviewde de zes wintergasten samen met Constant Meijers, journalist en voormalig hoofdredacteur van theatervakblad Theatermaker. Het verschil in achtergrond van de interviewers zorgde voor interessante en complementaire invalshoeken. Met Van Lawick als insider ontspoon zich vaak een boeiend gesprek onder collega's. Meijers

verwoordde in zijn vraagstelling eerder het standpunt van de buitenstaander. Zo was er bij hem een zekere verbazing te merken over het gebruik van humor in therapie of over de vaststelling dat systeemtherapeuten niet de interpretatietoer opgaan. Altijd interessant om weer voeling te krijgen met hoe buitenstaanders naar ons vakgebied kijken.

Bruno Hillewaere van Euthopia was de eerste wintergast. Met een compilatie van beelden van Eddy Merckx en Woody Allen illustreerde Hillewaere dat hij bewegen en humor inzet om verbinding te maken, zowel in zijn therapeutisch werk als bij moeilijkheden in zijn eigen leven.

Aan de hand van een fragment uit de film *The unbearable lightness of being* (1988) en het sprookje van Assepoester ging hij in op relatie en scheiding. Soms past het schoentje niet meer en is het niet wenselijk te veel de eigen voet te verminken om toch nog in het schoentje te passen. Om de waarde van vriendschap en samenwerking te onderstrepen, toonde Hillewaere een filmfragment uit een documentaire over de Braziliaanse architect Oscar Niemeyer. De toon van de dag was gezet. Ontroerende fragmenten, diepgang in het gesprek en ruimte voor humor en luchtigheid.

Daarna was de beurt aan Fariba Rhmaty van het Expertisecentrum Transculturele Therapie. Zij werkt met vluchtelingen en trauma. Rhmaty vertelde hoe zij als Iraanse vrouw ondergedoken heeft geleefd in haar eigen land, naar Turkije is gevlucht en op weg naar Amerika op de luchthaven Schiphol in Nederland is gestrand – ondertussen 33 jaar geleden. Zij illustreerde haar schrijvende levensverhaal met luchtige fragmenten uit films als *Lost in translation* (2003) en *The terminal* (2004). Ze benadrukte hoe belangrijk het voor haar is

Wintergasten – Therapeut: Leven en werk

geweest om de taal te leren in de landen waar ze verbleef.

Met cliënten gaat zij op zoek naar krachtbronnen en naar hoe zij mensen terug kan verbinden met hun oorspronkelijke cultuur. Het interview eindigde met een ontluisterende reportage *Wit is ook een kleur* (2016) over racisme in Nederland, die een pijnlijke inkijk gaf in de dagelijkse realiteit van een vluchteling.

Peter Rober van Context koos als rode draad voor het thema dood. Hij startte met een sterfscene uit *The godfather* (1972). Rober riep vragen op als: wat betekent een voltooid leven? Wie bepaalt of je leven voltooid is? Daarna volgde een aangrijpend fragment uit een documentaire over de Vlaamse gemeente Geel (*Geel*, 2005) waar mensen met psychiatrische problemen in opvanggezinnen verblijven. We zien de ongerustheid van een man met psychische problematiek als de mensen rond hem doodgaan. Dit fragment gaat over elkaar nodig hebben. Rober vertelde zelf niet bang te zijn om dood te gaan maar wel om de mensen rondom hem te verliezen. Hij vatte samen: 'Dood is niet erg, het gaat om de verbinding.' Naar aanleiding van de Italiaanse film *La stanza del figlio* (2001) over een vader wiens zoon overlijdt, ging Rober dieper in op de kracht van families. Op momenten van tegenslag voelen mensen hoe ze elkaar nodig hebben en zijn woorden soms overbodig.

Greet Spingaer van Rapunzel koos als opstart voor een kunstvideo *Passage* (2001) van de Iraanse kunstenaar Shirin; krachtige beelden zonder woorden en met mooie muziek. Spingaer maakte de link met therapie waar ze graag met sprookjes, beelden en rituelen werkt rond thema's waar geen woorden voor zijn. Vervolgens toonde Spingaer fragmenten uit drie films die illustreren wat zij belangrijk vindt in de therapiekamer. Naar aanleiding van *The*

fall (2006) kwam de vraag: hoe kunnen we de nieuwsgierigheid van kinderen aanspreken? Uit de Franse film *Le passé* (2013) kwam de vraag: hoe kunnen we mogelijk maken dat ouders kinderen echt ontmoeten en luisteren naar wat hen bezighoudt? De rol van verbindende figuren in families illustreerde ze met een fragment van de grootmoeder uit de Vlaamse serie *Van vlees en bloed* (2009).

Ellen Reijmers van de Interactie-Academie begon met een fragment uit de film *Kaos* (1984). Wat haar aansprak, is de omkering van perspectief. De hoofdpersoon gaat in dialoog met zijn overleden moeder. Hij komt daarbij tot de ontluisterende vaststelling dat hij slechts bestaat door haar ogen. Reijmers vond hierin een belangrijk idee: je bent altijd iemand in relatie tot iemand anders. Onze identiteit is geconstrueerd.

Naar aanleiding van een fragment uit de film over de filosoof Hannah Arendt (2013), hield Reijmers een pleidooi om anders te durven denken dan algemeen gangbaar is. Reijmers vindt het een belangrijke waarde om dwars te denken zonder dwars te liggen. Om de dingen niet zomaar voor lief te nemen maar om mensen kritisch te bevragen over hun aannames. Met een fragment uit de Italiaanse klassieker *La meglia gioventu* (2003) had Reijmers het nog over de fragiliteit van contact leggen en de relativiteit van het concept 'gek'.

Twee rode draden in het leven en werk van Flip Jan van Oenen, werkzaam bij Arkin, zijn therapie en theater. Naast arts en systeemtherapeut is Van Oenen ook acteur. Voor deze wintergasten verbond Van Oenen die twee werelden met elkaar. Hij vindt dat we als therapeut goed moeten kunnen improviseren. Ondersteund door fragmenten van improvisatietoneel *De vloer op* (2002) en een documentaire *Bloot* (2013) over toneelgroep Amsterdam,

pleit hij ervoor om plezier te blijven hebben in therapie. Uit het improvisatietheater heeft hij geleerd om de ander ruimte te geven en te doen schitteren.

Het gesprek gaat ook over de waarde van fouten mogen maken. Van Oenen houdt ervan om dingen ter discussie te stellen en hij maakt voor zichzelf geen uitzondering. Hij zegt daarom een voorkeur te hebben voor 'vraagtekens in plaats van uitroepetekens'. Zowel een acteur als een therapeut werkt met zijn eigen persoon als instrument. Dat vraagt dat we ons kwetsbaar durven opstellen maar steeds ook rekening houden met ethische grenzen.

Het was een intensieve dag met een overvloed aan persoonlijke verhalen, beklijvende filmfragmenten en inspiratie voor de therapeutische praktijk. Dit verslag is slechts een fractie van wat aan bod gekomen is. De dag zette me aan het denken over mijn eigen leven en werk en ik vroeg me in stilte af welke fragmenten ikzelf zou gekozen hebben. Leven en werk met elkaar verbinden is een meerwaarde voor therapeut en cliënt. Voor wie interesse heeft om er de volgende keer bij te zijn, is er goed nieuws. De organisatoren plannen volgend jaar een nieuwe editie. Alvast een reden om naar de winter uit te kijken.

Tomas Van Reybrouck is klinisch psycholoog en systeemtherapeut, verbonden aan het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg Eclips, groepspraktijk De Luwte en de Interactie-Academie. E-mail: t.vanreybrouck@scarlet.be.

Referenties

- Baan, P. de (regisseur), 2002. *De vloer op* [improvisatietheater]. Nederland: Desmet Studio's.
- Barbagallo, A. & Botti, D. (producent), Giordana, M.T. (regisseur), 2003. *La meglio gioventu* [film]. Italië: Miramax.
- Bergman, S. (regisseur), 2016. *Wit is ook een kleur* [documentaire]. Nederland: VPRO.
- Cohen, P. en Haalen, M. van (regisseur), 2013. *Bloot, een film over acteren* [documentaire]. Nederland: IDTV Docs in co-productie met NTR.
- Brokemper, B. (producent), Von Trotta, M. (regisseur) 2013. *Hannah Arendt* [film]. Duitsland, Luxemburg, Frankrijk: Heimatfilm.
- Hauben, A. & Cops, M. (regisseur), 2005. *Geel* [documentaire]. België: Woestijnvis.
- Barbagallo, A. (producent), Moretti, N. (regisseur), 2001. *La stanza del figlio* [film]. Italië.
- Katz, R. & Coppola, S. (producent), Coppola, S. (regisseur), 2003. *Lost in translation* [film]. Verenigde Staten: Focus Pictures.
- Kreemers, L. (2017). Verslag studiedag Therapeut: Leven en Werk. *Systeemtherapie*, 29, 3, 213-215.
- Mallet-Guy, A. (producent), Farhadi, A. (regisseur), 2013. *Le passé* [film]. Frankrijk, Iran: Memento Films.
- Negri, G. de (producent), Taviani, P. & Taviani, V. (regisseur), 1984. *Kaos* [film]. Italië: Starmedia.
- Ohlsson, B., Zaentz, P. & Zaentz, S. (producent), Kaufman, P. (regisseur), 1988. *The unbearable lightness of being* [film]. Verenigde Staten: Orion Pictures.
- Ruddy, A.S. (producent), Coppola, F. (regisseur), 1972. *The godfather* [film]. Verenigde Staten: Paramount Pictures.
- Shirin, N. (regisseur), 2001. *Passage* [video-installatie]. Iran.
- Singh, A. & Turtle, T. (producent), Singh, T. (regisseur), 2006. *The fall* [film]. Verenigd Koninkrijk, India, Verenigde Staten: Roadside Attractions.
- Spielberg, S. (producent), Spielberg, S. (regisseur), 2004. *The terminal* [film]. Verenigde Staten: DreamWorks Pictures
- Van Dyck, T., Vanhove M. & Devlieger, M. (regisseur), 2009. *Van vlees en bloed* [televisieserie]. België: Woestijnvis.